

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

פרשת ויקהל סקודי תשע"ב

גיליון ר"ב שנת שיטית

דבר תורה

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה לֹאמַר מְרִיבִים הָעַם לְהֵבִיא מִדֵּי הָעֵבֶרָה לְמִלְאכָה אֲשֶׁר צֹוֶה ה' לַעֲשׂוֹת אִתָּהּ. וַיֹּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִחְנֵה לְאֹמֶר אִישׁ וְאִשְׁה אֵל יַעֲשֵׂוּ עֹזֵד מְלֹאכֶה לְתַרְוֹמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּלְלָא הָעַם מִהֵבִיא. וְהַמְלֹאכֶה הִיְתָה דִים לְכָל הַמְּלֹאכֶה לַעֲשׂוֹת אִתָּהּ וְהוֹתֵר. שמות ל"ו ה' - ז'

רבים הממרשים והתקשו בהבנת דברי הפסוקים הללו. ראשית, מה בכך שמריבים העם להביא מד' העבודה, מדוע יש כאן צד של חסרון כדי שיצטרכו להעביר קול במחנה שלא יעשו עוד מלאכה. האם יש איסור מהתורה שיהיה ב'קרן הבנין' של המשכן קצת עודף, הרי ניתן להשתמש בו ל'בדק הבית', או לקניית קרבנות ל'קנין המזבח' (ע' ברמב"ן, ספרנו, אור"ח וכלי יקר מה שביארו חזו"ש), בכל הפסוקים שכתוב בהם אודות מה שהביאו לבנין המשכן וכליו, כאשר מדובר על הכלל, נאמר 'בני ישראל, כגון (שם ל"ה כ"ט), 'הביאו בני ישראל נדבה לה', וכן (שם ל"ו ג), 'ויקרא משה את כל התורמה אשר הביאו בני ישראל למלאכת עבדת הקדש...'. אי"כ מדוע כשהתורה כותבת על ענין ה'רבו נאמר 'העם', וכגון, 'מריבים העם', ו'יללא העם מהביא'. ושלישית, הריק להבין כמה היה להם באותה שעה, האם שיערו שנצרכו או יותר, שבתחילה התורה אומרת 'והמלאכה היתה דים', ששמעו שהיה להם כשיעור הנצרך, ואח"כ כותבת 'והותר', ששמעו שהיה להם מיותר.

הנה כבר אמרו חז"ל, שלל נתינת התרומה שישראל תרמו עבור בנין המשכן, וכן נתינת המ'חצית השקל' היה בגדל 'כפרה על חטא העגל', וכדכתיב (שם ל"ו ט"ז), "...והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על פשעיתכם" (ועי' ברבינו בחיי שם), וכשתבוננו בפסוקים בפרשת כי תשא נראה, שתיוב המחצית השקל הוא על 'ראש בני ישראל, כדכתיב (שם ל"ב), "כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם...", החשובים שבהם. ולכאורה הוא צריך ביאור, שהרי חיוב מחצית השקל הוא על כל אחד מ'ישראל', לא רק על החשובים שבהם.

אלא צריך לומר שהפסוק בא למעט, שלא תאמר היות ה'וערב רב' מעורב בישראל, על כן גם הוא נחשב חלק מישראל וישתתף במחצית השקל, לכך בא הפסוק ומעט שמצוה זו היא רק על החשובים, וכן בנין בני ישראל, שהם אלו ממשותפים ב'מחצית השקל', אבל הערב רב, אין להם חלק ונחלה במצוה זו (עיין אריכות דברים בזה באשליך וכלי יקר בפרשת בלק).

והראיה ל'סוד זה, שלא קבלו בני ישראל את ישראל ע"י 'מחצית השקל' בריש 'חומש הפקודים' (אחרי רב ע"ז - ל"ח), ו'ויקע בני ישראל מרעמסס סתה כלש מאות אלף וגלי הגברים לבד מטף. וגם ערב רב קלה אתם וצאן וצקר מןה קנד מאד'. ומפורש שמנין יוצאי מצרים מלבד הערב רב, היה 'שש מאות אלף', וכן בנין השני שמנו את ישראל ע"י 'מחצית השקל' בריש 'חומש הפקודים' (אחרי המנין הראשון ששהחילו בנדבת המשכן, שממנו עשו את האדנים, שהיה לאחר חטא העגל, עיין רש"י שמות ל"ט ו"ט), שהיה מעט יותר משנה לאחר יציאת מצרים, כמפורש בפסוקים (במדבר א' - א' - ב'), מניינם היה קרוב שש מאות אלף, שלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, כמפורש ל"ז

שם (ב' ל"ב), ובמנין זה נמנו רב בני ישראל, 'למשפחתם לביט אבתם', כפי שהתורה מאריכה, וא"כ פשוט שה'ערב רב' לא נמנו במנין הראשון והשני שהיו על יד 'מחצית השקל' [אכן אריכות דברים יש בביאור פרשה זו של המנינים, שהרי במנין יוצאי מצרים לכאורה נמנו גם בני שבט לוי, ואילו במנינים של מאות האלף ועוד של חומש הפקודים, מפורש בפסוק שאיננו כולל את המזבח כדכתיב (שם ל"ג), 'וילקו לא התקדו בתוך בני ישראל...'. ויש מפרשים שהמנין הראשון כולל את כל אלו שהיו בני עשרים באותה שנה שלאחר יציאת מצרים (עי' רש"י שמות ל"ט), יחד עם קיומם של אלו שהגיעו לכלל ששים, ובהורדת מספר הלויים, עולה יחדיו למנין זה של שש מאות אלף ושלושת אלפים חמש מאות וחמשים, ואכ"מ].

ובעצם קבלת ה'ערב רב' לישראל, מבואר בחז"ל שלא היה ע"פ הגבורה, וכדרכתם ע"ה (שמות ל"ז ב'), 'וירבד ר' אל משה לך ר' כי שחת עמך אשר הקלית במצרים', מדוע כתוב 'עמך', שמשמעותו שהיה לה' טענה על 'העם של משה', כדאיתא בשמ"ר מ"ב ו', וכפ"ש 'ע"ה', אל' ר' כי שחת עמך. העם אין כתיב כאן, אלא עמך. אמר משה, רבון העולם, מנין הם עמי. אמר לו הקב"ה, עמך הם, שעד שהיו במצרים אמרתם לך (שמות ל"ד), 'והוצאתי את צבאתי את עמי, אמרת לך שלא לערב בהם ערב רב, בארץ שהיית עיני כושר אמרת לי לעולם מקבלים לעשות ואני הויתתי יודע מה הם עתידין לעשות אמרתם לי לאן, ועשיתם רצונך, והם הם שעשו את העגל שהיו עובדים עבודת כוכבים, והם עשו אותו וגרמו לעמי לחטא... לכך קב"ה אמר למשה לך ר' כי שחת עמך'.

ונהי כפי שאין ל'ערב רב' כל חלק ונחלה במצוה 'מחצית השקל', שהיא לכפר על מעשי העגל, לכאורה ראו ששאלו אל' יהיה להם חלק ונחלה בתרומת המשכן, שגם בהקמת המשכן ישנה כפרה על מעשי העגל, זאת משום שה'ערב רב' היו בבחינת 'חוטאים ומחטיאים', ואין להם כל חלק בתשובה, כדשנינו באבות (פ"ה משנה ל"ח), 'וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה', ולפי יסודו הידוע של ה'הז'ק, שבכל מקום שנאמר בתורה 'בני ישראל', הכוונה על זרע קודש של אברהם יצחק ויעקב ור"ב שבטי ק"ה, ואילו כשנאמר 'עם', הכוונה על הערב רב (עיין אריכות בכל זה בגיליון קע"ז, פרשת פינחס תשע"א, 'בדבר תורה'), אי"כ צריך הבנה, מדוע נאמר בפסוק 'מריבים העם להביא', שלכאורה משמעותו שגם הערב רב השתתפו בתרומת המשכן.

הגאון רבי חנוך העניך עזראוון זצ"ל 'מגייעו', מבאר בספרו 'גן רוח' בפרשתנו, שהאמת היא שאין כל חסרון אם בני ישראל יתנו תרומות נוספות ומיותרות לבנין המשכן, שאילו יסארו דבר, שיתמטו בו ל'בדק הבית' או ל'קנין המזבח', ויחד עם זאת ישנו חסרון גדול יהיה לערב רב חלק ונחלה בבנין המשכן מהטעמים האמורים, ועל כן כתבה התורה לשונות של 'עם' שמדבר על הערב רב, ספק ותיבארו הפסוקים, שלאחר ובני ישראל הקדושים הודדו לתרום למלאכת המשכן, והביאו מספיק כדי העבודה, נתעוררו גם הערב רב להשתתף במגבית החשובה הזו, והביאו הנאמנים ידעו, שעליהם ליהרר לכל יקבלו מהם נדבה למשכן, ועל כן מיהרו ואמרו אל משה, 'מריבים העם להביא מדי העגדה למלאכה, מה לעשות עם הערב רב' שרוצים לתרום, האם להמנין מלקבל את תרומתם, גם אם הם ירצו בזה ויחיישו. על כך השיב משה, שיש עצה לדבר, וזאת על ידי שיעבירו קול במחנה שאין מקבלים עוד תרומות, ובהו ימנינו הערב רב מלהביא את תרומתם, קול עשו, ו'יצו משה וינביו קול במחנה לאמר איש וְאִשְׁה אֵל יַעֲשֵׂוּ עֹזֵד מְלֹאכֶה לְתַרְוֹמַת הַקֹּדֶשׁ, וּבְמִקְוֹת כֹּה, ו'יללא העם מהביא', הערב רב שנקראים 'עם', חדלו מנסיונותיהם להביא ולתרום, ובמיוחד שיחכו ויעקרו סיבת הבטאם לא היתה בהכרח ל'שם שמים', אלא מסיבות אחרות, על כן כשהכריזו שאין צורך להביא, הם נמנעו מלהביא עוד, אבל יתכן ובני ישראל הקדושים, שהפצו בכל ליבם להביא ולעשות מלאכה לתרומת הקודש, הם הוסיפו והביאו, עד שכבר היה בשיעור של, 'והמלאכה היתה דים לְכָל הַמְּלֹאכֶה לַעֲשׂוֹת אִתָּהּ וְהוֹתֵר'.

ולפי"ז ניתן גם לבאר מדוע הכריזו 'איש וְאִשְׁה אֵל יַעֲשֵׂוּ עֹזֵד מְלֹאכֶה לְתַרְוֹמַת הַקֹּדֶשׁ', ולא אמרו שלא יתנו עוד, היות ובכדי למנוע מהערב רב להביא את תרומתם, די היה בהכרזה זו, ואילו כל ישראל הקדושים, שנפגש חצפה במצוה, יוסיפו ויעשו עוד למלאכת המשכן, עד כדי שיעור די והותר'.

ל'חזיונות שמורות ליאחוד בחידוד' ולרבינו הכותבים - מודיעין עלילת - ארץ ישראל

לעלו נשמת

איש רב פעלים להצלת פליטי השואה
ברוחניות ובגשמיות,
הר"ר חיים צבי ב"ר דוד גיטלר ז"ל
נלב"ע כ"ו אדר תשל"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת משפחת גיטלר שיח"י

כתב חידה

בתחילה רק משנה הייתי,
ולבסוף המלוכה כולה מאתי.

לא כפרתי באשמותי,
והכופרים נקראו כמותי.

מספר בני שנתקיימו לי לפליטה,
פחות מקרובי שעליהם ישבתי שבעה.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תזכורת: הקשר בין הדמות לפרשה הוא בהזכרתה
או ברמיזה בפרשה או בפרש"י

מענינו אנתא

מולד חודש ניסן
ליל שישי
בשעה 9:33.2 בערב

קיי"ל בכל מקום
'תדיר ושאינו תדיר,
תדיר קודם'

היאך
כשלפניו 'קידוש
לבנה' ו'בדיקת
חמץ'.

חילוקא דרבנן

כתב רש"י בפרשתינו (ל"ה ב'), "ששת ימים הקדשים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת".

עי' פרש"י (שמות ל"א ג'), "ואתה דבר אל בני ישראל. ואתה, אף על פי שהפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה", ומבואר שנלמד כבר מפסוק אחר (וע"ע בפרש"י ויקרא י"ט ג').

וצריך ביאור!!!

בין חידות

איזו הלכה משותפת יש להלכות שקלים, 'הלכות קריאת התורה', ו'הלכות פסח'?

מעשה רב

בביתו של ר' ראובן אופים לקראת ימי הפורים' כמות נכבדה של 'חלות בצורת דגים', ומלבד מה שאכלו בעצמם ב'סעודת פורים' ושלחו ב'משלוח מנות' ל'ידידיהם וקרוביהם, נותרו להם עוד מספר חלות 'לשבת קודש'.

שמעון ולוי בני של ר' ראובן, בני ישיבה וברי אוריין, נתעוררו לזון האם מותר לאכול 'חלות דגים' אלו בשבת קודש', או שיש להמנע מאכילתם מחשש 'איסור מוחק'.

שמעון טען, שכשם שמותר לאכול 'עוגיות שקוקו בעם' או 'תותיות' (עי' מ"ב ס"י ש"מ סקט"ו), כך גם הדין לגבי אכילת 'חלות דגים' אלו, ואילו לוי טען שיש חילוק ביניהם, שכן כל הכיתוב בעוגיות הוא מעצם 'תבנית העוגיה' שנחקה בבצק, שיהיה עם חיתוכה לצורתה, נחקה בה הכיתוב, ועל כן אין כל משמעות לכיתוב שעל העוגיה, כיון שהיא בעצם חלק מ'צורת הפת', לעומת זאת, החלות בצורת הדג, הוסיפו בה פרטים שאינם מהבצק, כמו ה'שקד' במקום ה'עין', ו'גרגירי קווארק' ו'שומשום' בדימוי 'קשקשים', ועוד על דרך זו, כך שבעצם יש כאן 'צירור מלא'...

השאלה היא, הצדק עם מי ?

מעניינא דסדרא

"וכלים שנעשו מתחלתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה" (תוספתא מגילה פ"ב ה"ט, רמב"ם בית הבחירה פ"א ה"ט).

היכן לכאורה מוכח להיפך מזה ע"פ פרשתינו.

אזכור אל בני המשפחה לייחוד הפילה אס פרל!

הוא מקיים, ואם הוא יבין מעט את טעמי המצוות, אולי הדבר שפייע שיכניסו קצת את הלב אל המצוה, להתחזק בקיומה כדת וכדין. לאחר כמה שבועות, כשראה שהשעה כשרה, הציע בפניהם להוסיף שיעור נוסף ללימוד הגרש לאורך המניין של מערב. ובסייעתא דשמיא, למרות התנגדותם של כמה מ'נכבדי הקהילה', בכל זאת הצליחו הרבים שלבם נמשך ללימוד, שקבעו שיתחילו בלימוד קבוע של שעה גמרא, כאשר זמנו לבטפוטגונגען*, בעל המרכז המסחרי השכונתי הוסיף והתחייב להביא בכל החודש הראשון 'ליבד קל' לחיזוק השיעור וכנגד יצר הרע.

לקראת השיעור הראשון שאלו באו כעשרים איש מבני הקהילה, הכין זלמן 'ליבד כבד מאוד'. כנראה שידע היטב מהו היצר הרע הגדול שכנגדו באו הכיבוד, ועל כן הוסיף והביא כיח' ה הטובה עליו. בשיעור השני כבר היו במקום כשלושים איש, שאמנם לא היה אחד מהם שחסרו לו בביתו דבר מאכל מסוים, אבל 'גדולה לגימה שמקרבת את הלבבות', וקל וחומר סעודה שלמה, שמביאה קירבת לבבות גדולה.

זאת ועוד, שהרוח החיה שעמדה מאחורי השיעור, היתה מאיר שלעטפצולערניץ*. שנהג לכל אחד מבני הקהילה והזמין אישית, 'רק לכמה ימים' לטעום מעץ החיים, ורבים מאלו שטעמו, לא רצו להפסיק. כולם ידעו שמאיר היו עקשן שאין כדוגמתו, ולא כדאי 'התחיל איתו', וכל עוד שלא יבואו מידי פעם לשיעור, הוא לא יתן להם מנוחה. בעבודתו כמנהל חברת הסעות, היו לו שעות 'מתות', בהם היה מתקשר לכל בני הקהילה שבאחרונה לא השתתפו בשיעור, ו'מטרד' אותם עד שלא היתה להם ברירה רבה, אלא להגיע לכמה ימים לשיעור, וחלקם 'הציצו ונפגעו', ונשארו משתתפים קבועים בשיעור.

החודש הראשון עבר ביעף, ובכל זאת זלמן המשיך בהנהגתו, להביא ליבד לשיעור, כאשר רק לפרקים, כשהיה למאן שהוא 'שמחה' או 'אראצייט', הוא הסכים שאותו אחד יתן במקומו את הכיבוד. הוא ארגיש שבכיבוד שהוא מביא לשיעור, וזכה הוא שיתוהו עוד אחרים ללמוד תורה, וכל הוצאה כדאית עבור מטרה נעלה זו.

במשך כל אותה העת, לא זנח ר' גבריאל את השיעור הראשון, בין מנחה למערב, אלא שבמשך הזמן, כאשר ראה שבני הקהילה שפרנסתם מצויה, ככל שעושרם רב יותר, כך ידם קמוצה עוד יותר לצדקה וחסד, עד שתיקנו תקנה שאסור לאסוף כסף בבית הכנסת ומחוצה לו, ואף לא להכניס לבנין 'עלוני צדקה', בהם כתוב על צערם ויגונם של משפחות שומרי תורה ומצוות, שעברו אסונות שרגדים, ועל ידם מעוררים את הציבור לתמוך באותן משפחות, כאשר טענת מתקני התקנה היא, שעלוני צדקה אלו גורמים 'בלאגן' בבנין בית הכנסת, ובכניסה לבנין תלו שלט גדול ומחשיף עינים, בו תחבו על תקנתם זו, שכנייה הידוע הוא, 'תקנת חמש ארצות', סדום ועמורה אדמה צבויים וצוער.

תקנה זו כאבה מאוד לר' גבריאל, במיוחד שנבאי בית הכנסת לא חששו בבלאגן הנגרם מכל מיני עלונים המחולקים בכל שבת בתוך היכל בית הכנסת, גם מאלו שאין רוח המכיים נוחה מהן, ואף גרויעים מהם, וכל דאנתם וחששם הוא מעלוני הצדקה שלא יכנסו כלל לבנין בית הכנסת, ומכך הבין שהצוה מדרכי היצר הרע החושש שמה עלוני הצדקה ישפיעו עליהם לתרום ולתת צדקה, ועל כן, בהתייעצות עם מורו ורבו, החל ללמוד בסוף השיעור של ספר החינוך, חמש דקות בספר 'מעיל צדקה', לרבי אליהו האיטמרי ז"ל בעל 'השבט מוסר', ועוד, המעורר רבות על ענין הצדקה ומעלותיה, והביא את כל דברי חז"ל והפוסקים, שהפליגו הרבה במעלת מצוה גדולה ונעלה זו, כפי שהעיד הממבר בהקדמת הספר.

תוך זמן קצר הרגיש ר' גבריאל שהלימוד הקבוע בספר קדוש זה משפיע עליו לטובה ולברכה, שעל אף שתמיד ידע את מעלת הצדקה והיה מרבה בה, בכל זאת כעת התעורר לרדוף אחריה ולעשות צדקות לרוב, כפי שיכל בכספו המועט. ותקותו היתה שכפי שהלימוד משפיע עליו לטובה ולברכה, כן ישפיע אף על השומעים, כן, ולבם וידם יפתחו לרתת לצדקה, ובזכות מצוה גדולה וחשובה זו, יבוא אליהם שפע רב עד בלי די.

כשעברה תקופה נוספת ראה ר' גבריאל שדבריו עשו פרי, היה זה כשמיאיר זלמן בקשו מהגבאים לדון מחדש בענין 'התקנה' שקבעו אודות איסור הכנסת עלוני צדקה לבנין בית הכנסת, ובעקבות כך קבעו אסיפה מיד לאחר מעריב במוצאי שבת, בה עלו הגבאים את טענת מאיר זלמן. לא חסרו כאלו שהסכימו עם טענתם של מאיר זלמן שאין מקום לתקנה כזו בקהילתם, אלא שמולם עמד כחומה בצורה עשיר הקהילה יענקל קראנקערטארץ*, הקבלן וסוחר הנדל"ן הידוע, שטען בקול רם את הגיגיו הנוגדים את יסודות התורה של השתתפות בצעור של השני, באומרו, שעצם קריאת עלוני הצדקה והצרות של

ליבו של אדם נמשך אחרי החברה, ועל כן צריך זהירות יתירה בבחירת החברה אליה כל אחד מתחבר, שימשך ללכת באורחותיהם, כאשר הטוב ביותר שיבחר בחברה הטובה ומעולה ממנו, שילמד ממעשיהם הטובים ומאורחותיהם הישירים.

בתוך כלל זה של המשכותו של אדם אחר החברה, טמון כלל נוסף, שה' ברא את האדם כיצור חברתי, שאינו יכול להתקיים לבדו, גם מחמת צרכיו הגשמיים, של שאיך שיהיה וכל לעשות ולעצמו את כל צרכיו, גם לחרוש ולזרוע, לטחון ולבשל או לאפות, כבד שיהיה לו מה לאכול, גם לטוות לארוג ולהכין לעצמו בגדים, ואף לבנות לו בית ולייצר כלים לשימוש, וגם להיות רופא אם חלילה יארע לו דבר מה, ובמיזמו בשל צרכיו הנפשיים של האדם, שהוא צריך חברה לטוח עמו ולהשיח בפניהם את דאגותיו ושמוחותיו, שיאמרו לו מילה טובה וישבחוהו ויעודוהו, וכידוע, שרבים מאלו שהיו בבדידות זמן ארוך, דעתם השתבשה עליהם מעט או הרבה.

במיוחד הדברים אמורים אודות האומה הנבחרת, 'עם ישראל', שבמצוות שה' נתן לנו במתנה, ישנו צורך מוחלט בחיי חברה, יהודי אינו יכול להתגורר במקום שאין 'עשרה גדולים', לא יהיה לו מנין לתפילה. גם מי שאין תורתו אומנותו, ולא זכה לעמול בתורה במשך כל שעות היום, בכל זאת, שלוש פעמים ביום הוא נפגש עם בני הקהילה אליה הוא משתייך, בבית הכנסת בו מתפלל, וזאת מלבד השיעורים שמשותפת, או שעת הלימוד אותה הוא קובע, וכן בשמחות וקידושים, סיומים ואירועים אחרים.

השתייכות של אדם לחברה מסוימת, ברוב הפעמים, מבדילה אותו מהשתייכות לחברה אחרת. במיוחד אם מדובר בחברה בה ישנם מסומנים חיצוניים המעידים על חברתם, צורת לבוש מסוימת, מגבעת בעלת צורה אחרת, או כל פרט אחר. כך שכל הבא בשעריהם, אם אינו משתייך אליהם, מיד יבלוט ביניהם, וירגיש כוזר שבא במקום שאינו שלו.

אותו 'רגש' ההשתייכות, לימדנו חכמי המוסר, בא בכדי שאדם יהיה מוגן בתוככי נפשו מהפחד הממדי מפני אסונות ומאורעות קשים. הוא לא שייך ל'חברה מתים', גם לא ל'חברה חולים' או 'חברה אביונים', הוא משוייך עם החברה שליו, בה כלפי חוץ נראים כולם כבריאים ובעלי יכולת, שאין להם כל טרד מיוחדת, וחיים מתנהלים על מי מנוחות.

זו גם הסיבה, שכאשר חלילה מידת הדין נמתחה על אחד מבני הקהילה שאדם משתייך אליה, ואיך לו אסון כבד, אצל רבים מתעורר הפחד שמה הדבר יוכל להיות גם בביתם ובמשפחתם. הם רואים שהשתייכות לחברתם לא מועילה להנצל מצרות ואסונות, אך תוך זמן קצר משתלשם לחיוב מזכונם את מה שהיה, ולשוב להרגיש מוגנים בחברה אליה הם משוייכים.

הרבים שהצטרפו לקהילת 'תפארת התורה והתפילה', לא עשו זאת מחמת 'תפארת התפילה' שמשכה את ליבם, כי קהילה זו לא התייחדה בתפילה מיוחדת על פני כל בתי הכנסת הסמוכים לה. ואף לא מחמת 'תפארת התורה' שהתורן בהיכלה שעות מועטות ביום, לעומת בתי הכנסיות האחרות שקול התורה נשמע בהם ברמה במשך רוב שעות היום, אלא מחמת שגורני הקהילה היה מאותם אלו שה' השפיע עליהם ברכה מרובה בעניני העולם הזה בה עסקו, וזכו לשרלוחן של עשירות. ואף אלו שבאו בעקבותיהם קיוו, שבזכות השתייכותם לקהילה 'מכובדת' זו, אולי יושפעו גם הם בשפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם.

רב לא היה בקהילה זו, לפי קוצר דעתם הם חשבו שכל מה שצריך רב לקהילה הוא שבביל הלכות בית הכנסת, ודעתם רחבה מספיק כדי לדעת הלכות אלו, ומה גם שהם רכשו את כל ספרי קיצורי ההלכות אודות דיני בית הכנסת, כך שבכל פעם שהיתה מתעוררת להם שאלה הלכתית, היה הגבאי פותח את הספרים, מחפש את הנידון ב'אינדקס', והיה מביא את השאלה על פי הדעה המקילה ביותר המופיעה באוסף הדעות שבספר, כפי שיקול דעתו ונסיגונו הרב בגבאות.

אלא שבכל אופן גם הם יהודים שומרי תורה ומצוות, ועל כן הם ביקשו מר' גבריאל אלעספריינטער*, תלמיד חכם מופלג, שיבוא כדי ערב 'בין מנחה למערב', וימסור בפניהם שיעור קצר, כדי שישקוטו את מצפונם בלימוד זה. ר' גבריאל שאל את דעת מורו ורבו אם לקבל על עצמו תפקיד זה, נעה שטוב הדבר עבורו וגם עבורם, אך זאת בתנאי שלא יקבע את מקומו לתפילה באותה קהילה, כי בסופו של דבר הוא ימשך אחריהם, אלא ימשך להתפלל בבית הכנסת בו הוא התפלל עד היום, מלבד התפילות בהם יצטרך להתפלל בשל אמירת השיעורים.

בתחילה מסר ר' גבריאל לפנייהם שיעור ב'ספר החינוך', באומרו, שיהודי צריך ראשית לדעת את המצוות שאותו

סיפור לא נכתב תלכה למעשה, ואין להסיק מסקנות הלכתיות או התנהגותיות מסיפור זה.

אזכור אל בני המשפחה לייחוד הפרשה עם פר"ל. המשך

בכל עת את כל שומעי שיעוריו, להרבות צדקה וחסד, בממונם ואף בגופם.
 כל מי שהביט על הקהילה מהצד, הבין שהקדש בקהילה אינו דבר רחוק, אך ר' גבריאל השקיע כוחות רבים בכדי למנוע מחלוקת בתוך הקהילה, ואף לאחות את הקרעים ולחברם חזרה, אלא שהאיחוי היה שברירי ביותר, ובכל עת יכל להתנפץ עלי סלע.

כידוע שבענין הנדל"ג, נפילה אחת כואבת וקשה, פעמים רבות שנוגרת בעקבותיה נפילות נוספות, ותוך כמה חודשים נפל יענקל נפילה אחר נפילה עד להתרסקותו המוחלטת, שלא היה בידו די כסף בכדי לשלם למכולת ולדלק למכוניתו.

כעת התברר לנו שהעשיר הדגול ומיהו המסכן הגדול. אילו יענקל רק היה נוהג חלק מכספו לצדקה, היה נוחל על ידו אג' ערך, כעת נשאר לו רק לכבות להתאבל על מה שלא עשה בכספו הרב שהתנדף ואבד. גם התברר כי התרחקותו הרבה של יענקל מכל אותם מוכי גורל ובעלי צרות, לא זו בלבד שהיתה חסרת תועלת, אלא יתכן ועל ידה הוא הגיע לנפילתו הגדולה, כדרשת חז"ל (תמורה ט"ז א'), שאם עני מבקש מעשיר שיפרנסו, והעשיר ממאן בלא כל טעם וסיבה, ה' שהעשיר את העשיר, יעשה עני, ואילו את מי שעשאו עני, יעשהו עשיר.

בני הקהילה השתדלו לא לזכור ליענקל את 'משנתו הסדורה' בענין האיטור לעזור ולסייע לאחר בעת נפילתו, ובמיוחד בני הקבוצה השניה, אלו שלחמו בכל עת למען העניים והאביונים, היו הראשונים שנתנו לעמוד כעזר ואחיסכך ליענקל ומשפחתו, כאשר שכרו במיוחד 'עורך דין' שידאג שלא יוציאו אותם מבתים, ויחד עם זאת הקימו יחדיו קרן בה כל אחד נתן סכומים הגונים, בכדי שיוכלו להקימו שוב על רגליהם, כשזלמן ומאיר היו הראשונים והמסורים לענין, כאשר במעשיהם אלו התבררו, שכל מלחמתם עם יענקל לא היתה אישית, אלא רק מחמת רצונם להרבות בצדקה וחסד, ועל כן, במקרה זה, נרתמו לעזור לו ככל שיכלו.

צרה רודפת צרה, וליבו של יענקל נחלש והוא נזקק לטיפול רפואי דחוף, כאשר העסקנים הרפואיים טענו שצרות לעשות זאת באופן פרטי, הכרוך בהוצאה של כמה עשרות אלפים. כשנודע הדבר למאיר, הוא שלח שליח אל זלמן שתואם מבקש מימנו שיתרום סכום נכבד לצורך מצוה גדולה זו של הצלת נפשיות, אך כשהשליח הגיע אל זלמן, התברר שאמש הוא טס ליומיים, ולא ניתן להשיגו טלפוניתי.

רעייתו של זלמן שמעמה את הדברים, הבינה שהענין אינו סובל דיחוי עד שבעלה ישוב, ועל כן, בשל חשיבות הטיפול הרפואי ודחיפותו, היא רשמה לשליח המחאה נכבדה על סכום רבע מהוצאות הטיפול הרפואי, סכום מכובד גם ביחס לנתיבותיו הקבועים של זלמן.

כשהסכום הגמאל של הטיפול הרפואי היה בידי מאיר, הוא פנה אל ר' גבריאל וביקש ממנו שילך אל יענקל וימסור לו את הסכום, יחד עם האיוולתים הלבבים של בני הקהילה, שיזכה לרפואה שלימה במהרה, בתוך שאר חולי ישראל.

תוך כדי נתינת סכום הכסף לר' גבריאל, וליוויו אל עבר ביתו של יענקל, סיפר מאיר על הניסים המיוחדים שראה בשל זלמן, הכסף, ובמיוחד הזכיר לטובה ולברכה את רעייתו אשתי, שבזכות לבה הרחום, הם הצליחו להגיע מהרה לסכום הנדרש.

ר' גבריאל שכבר היה קרוב לביתו של יענקל, לפתע סבב את צעדיו חזרה אל עבר ביתו. מאיר שהתפלא על מעשיו של זלמן, למדנו רבנו, מה אירע, מדוע השבת פניך אחורנית, האם נעשה דבר שאינו כהוגן.

לצערי, השיב ר' גבריאל דבר מה נעשה שלא כהוגן, והוא מפורש בשולחן ערוך, ואם אינך יודע על מה אני מתכוון, ארמוז לך שהוא נלמד מפרשתינו עפרש"י.

את יצר הנקמות אשר עליו לנקום בכל אלו שחלקו על דבריו. מה גם שבאותם ימים הוצעו בפניו כמה עסקאות ענק חדשות, שכל אחת מהם היה בצידה רווחי עתק, והעיסוק בהם תפס את לב חושי וכוונותיו, כך שרק בשבתות נזכר יענקל בנקמות שעליו לנקום, ומיד בצאת השבת חזר לעסקיו הענפים ושוב נזכר בנקמות רק בשבת שלאחריה.

בליל חג השבועות שכחשבתם של רוב בית ישראל היא בלילמוד שילמדו בלילה, מחשבתו של יענקל התגלגלה במחוזות אחרים של נקמה ולימוד לקח. באותה עשה עלה בראשו רעיון עצום לנקמה, שעל ידו הוא יוכל לגרום לכמה מראשי המחנה שכנגדו הפסדי ענק, עד שיבואו להתחנן לפניו שיעזרו ויסייעו בידם להנצל מנפילה כלכלית מוחלטת, ואז הוא יראה להם מי הוא, ועד כמה יש להזהר מלהתחיל עמו, שלא יעזור להם כלל, אלא ינסה לסייע בעדם ליפול נפילה טוטאלית של ריסוק מוחלט.

הבעיה המרכזית בנקמתו זו היתה, שבכדי שתצליח עליו להאזר בסבלנות מרובה, עד שהאפשרות תבוא לידי כסותח נדל"ג מושפף הוא ידע היטב להתאזר בסבלנות מרובה בכדי להצליח ולנצח בגדול, ועל כן החל לתכנן את תוכניתו לפרטי פרטים, והמתין לשעת הכושר.

בחודשים האחרונים, שכספו היה מושקע ב'קרן מיידוף', הוא הרחיק סכומי עתק רק מפירות ההשקעה, ובכדי להרבות ולהכפיל את כספו, הנניס גם את כספי הריבית לקרן, בכדי שגם הם יצמיחו ריבית וריבית ריבית, ועושרו יגדל ויצמח עד אין קץ ותכלה.

בליל חמישי ה'תשס"ט, י"ד כסלו תשס"ט, ימים ספורים לפני התאריך בו היה צריך לקבל את כספו מהקרן עם הריביות העצומות שהרויח, יחד עם פדיון נוסף של עוד כמה עשרות מיליונים שכבר השקיע שם בעבר, וכעת עמד להשקיעם במיזם נדל"ג חדש ובעל אפשרויות עצומות, הוא סידר את כל האישורים דרך הקקשות הממוחשבת, והודיעו לו שבתאריך במיועד הסכומים יוכנסו לחשבונו בבנק בארה"ב. כשעלה על מיטתו באותו ערב, הררה בליבו עד כמה רוב עושרו וכבודו, ולמרות שאינו מפרש חומש ואפילו לא מעשר, בכל זאת הוא מוסיף ומעשיר, עשרת מונים יותר משאר חבריו המפרשים ותורמים מכספם לכל מית מצוות. במיוחד חיזק את ליבו במחשבה, שאילו הוא היה מפרש מכספו מעשר, ובמיוחד אם היה נותן חומש, לא היו לו רוחים כה גדולים ועצומים, שהרי היה לו עשירית או חמישית פחות ממה שיש לו כיום.

במחשבותיו אלו נרדם יענקל, כששלווה רוגע עולים בריעונו שהוא השכל והפיק הנדל"ג שאינו נותן כל צדקה, ויחד עם זאת משכיל היאך להרויח ולשלש את מעותיו עוד ועוד.

שנתו זו לא האריכה ככלל לילה. בשעה שתיים לאחר הצות העירו אותנו במספר הנייד האישי שלו, כאשר העורך דין' שלו מנהיג היה על הקו ושאלו, האם הוא כבר קיבל את הכסף כבר מ'קרן מיידוף', כי כעת מתגלגלת שמועה, עקשנית ש'קרן מיידוף' עומדת להתפוצץ למחרת בקול רעש גדול. באותו לילה הוא כבר לא ישן, ולקראת שעות אחר הצהריים באת הקודש הוא כבר ידע ברורות שעשיר גדול הוא כבר לא, אך הסכומים האגדיים שהיו לו בקרן זו, התנדפו כאבק פורח וכחלום יעוף.

התברר, שאותו יודי קשיש כבן שבעים שנה, שלא שמר תורה ומצוות, במשך עשרות שנים הונה את כל העולם בקרן המיוחדת שהקים, שלא היתה אלא 'הונאת פונזי', שהיא קרן דמיונית בה אחוזי הריבית משולמים מההשקעות של המשקיעים החדשים, הונאת כללה מדינות ובנקים, מוסדות ויחידים, בהיקף של כששים וחמש מיליארד דולר, שכולם האמינו בו בשל תפקידיו המכובדים בשוקי ההון, וגם בשל האמינות הגבוהה שעשיר, שבמשך עשרות שנים תמיד החזיר את ההפקדות עם הריביות

בכל עת את כל שומעי שיעוריו, להרבות צדקה וחסד, בממונם ואף בגופם.
 כל מי שהביט על הקהילה מהצד, הבין שהקדש בקהילה אינו דבר רחוק, אך ר' גבריאל השקיע כוחות רבים בכדי למנוע מחלוקת בתוך הקהילה, ואף לאחות את הקרעים ולחברם חזרה, אלא שהאיחוי היה שברירי ביותר, ובכל עת יכל להתנפץ עלי סלע.

סלע המחלוקת היא היה ענין אסיפת כסף עבור 'קמחא דפסחא' לעניי העיר. רבני העיר שלחו שליח לבית הכנסת לעורר את הצבור לתרום 'קמחא דפסחא' עבור בני העיר, כמפורש בשולחן ערוך שכל יהודי הדר בעיר מחוייב בה, ובשבת קודש לאחר סיום התפילה, נעמד השליח על יד 'הארון הקודש' והחל לשאת דברים, כמנהג השליחים שמתחילים במילים 'ברשות הגבאים'.

יענקל שלא יכל להבינן מי נתן השליח זה את רשות הדיבור, זעק מיד, שאין לגבאים כלל כח לתת רשות לדיבורים בעיני צדקה בבית הכנסת, במיוחד כשיש שילוט ברור האוסר זאת בבניסה לבית הכנסת. ואילו כל אותם שלא חששו ממנו, עודדו את השליח להמשיך בדבריו, ואף הביטוח בקול סכומים נכבדים עבור מצוה חשובה זו. יענקל קם במחאה ויצא מבית הכנסת, ועימו עוד כל אותם אלו שחששו ממנו ומנקמתו.

המתח בבית הכנסת היה גדול, מי יודע מה יעשה יענקל לנקום את נקמת כבודו המבוזה לעין כל, אלא שזלמן ומאיר ושא חכמה הגיעו למסקנה, ואילו להם כל צורך לפחד ממנו ומנקמתו, במיוחד כאשר בבדיקתם וחקירתם התברר, שכל כוחו העצום של יענקל הוא רק באימה יתירה שהוא מטיל על הציבור, אך אלו שאינם מפחדים ממנו, לא רק שאינו יכול לעשות להם דבר, אלא הוא מפחד מהם.

כמה שבועות לאחר מכן, עם סיום תפילת מוצאי שבת ויציאית המתפללים מבית הכנסת, הם ראו יהודי עומד בסמוך ליציאה מבית הכנסת, ומבקש על נפשו, שעד לפני זמן לא רב בסייעתא דשמיא הוא פרנס את משפחתו בכבוד בהשתדלותו בעמל פרנסתו, אלא שלאחורנה עשו לו 'תרגיל עוקץ', והוא הפסיד את כל כספו, ונהיה 'בעל חוב גדול', ועל כן הוא נאלץ להזדקק לחסדי הבריות, ולבקש את עזרתם. יענקל שמע את דבריו הפטיה, שבפעם הבאה יזרה שלא ליפול בכל מיני תרגילים, והמשיך לל ביתו, ואילו חלקו האחר של המתפללים, למרות שלא הגיעו לעשירותו של יענקל, ניסו לעזור ולסייע לו, בנתינה הגונה שתוכל לסייע בעדו להעמידו שוב על רגליו, שהיא מהדרגות הגבוהות של מצות צדקה.

הזדמנות נוספת היתה לפני הקהילה לשמוע את דעתו של יענקל, בהגאים אותם שבן על לומדי ועמלי התורה, בהם התברר מעל כל ספק, שככל שכסף גדל, כך גדלה עמהם שנאתו העזה ללומדי תורה מתוך הדחק, לעניים, לאביונים ולחולים ומוכי גורל. השיטה המעוותת שקבע, אודות החשב להתדבק למי שעוזר ומסייע להם, הצליחה להשתייח את ליבו עד שהרגיש שמתמה עזה כלפיהם, ובקושי יכל לראותם.

באותם ימים אינה ה' ליענקל עיסקת נדל"ג טובה ומיוחדת, בה הרויח סכום עצום ורב, שיחד עם הקרן היתה שוות ערך יותר ממחצית הונו. ההון הרב שהיה בחשבונו בבנק, לא היה נצרך אלא בעוד כמה חודשים, וכסותו ממולח ידע נאמנה, שכל יום שהכסף שוכב בבנק ברגיעה, הוא נזק גדול, ועל כן, עוד באותו יום הוא העביר את הכסף לידי 'קרן ברנרד לורנס מיידוף' להשקעות וגיירות ערך' (LLC), קרן ההשקעות העולמית האמנה והביטוח, בניהילו האישי של 'ראש החברה למסחר בניירות ערך בארה"ב', בה היה חבר כבוד מן המניין בשל השקעותיו הרבים, ורווחיו העצומים שהרויח, גם מהשקעות לטווח קצר של כמה חודשים.

שמחתו הרבה על הרויח העצום שהיה לו, חתתה במעט

מהו הדבר שנעשה שלא כהוגן הנלמד מפרשתינו עפרש"י?

אלעספרינטער - השואל ומתייעץ על הכל לעבטפונטענען - התי מלאת לארחים. שלעפונטענען - המשוע ארחים ליימוד. קראנעטהאראן - בעל לב חולני מרושע.

תשובה ל"סיפור ושאלה בציוד" מגיליון פרשת תרומה

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתינו עפרש"י ראה מרן שליט"א מקור לדבריו, שאין כל דבר רע בחלום אותו חלם לייבל, על השולחן הארוך המלא בכל טוב, שהוא יושב בראשו ועמו מסובים כל יוצאי חלציו, ואדרבה הוא סימן לדבר טוב, שמהימים והלאה יראה ברכה והצלחה בכל מעשיו ידיו, ויזכה לבשרות טובות וישועות ונחמות. מרן שליט"א ראה בפרשתינו, שענין של שולחן הוא דבר מעלה, ועל כן הראוהו בחלום, סימן ברכה יש בו, וזאת מדברי רש"י כ"ה כ"ד, עה"פ, ו'צפית אתו זָהָב סְהוֹר וְעִשְׂתָּ לוֹ זָהָב סָבִיב, וביאר רש"י, "זו זהב. סימן לכתר מלכות, שהשולחן שם עושר וגדולה, כמו שאומרים שלחן מלכים". מבואר בדברי רש"י, שעצם השולחן הוא שם עושר וגדולה, וראייתו בחלום באה ללמד שה' ישלח לו ברכה מרובה.

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בציורף שם, כתובת וטלפון, עד ליום ג' בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - 08) [מחור': בקידומת 8 - 972 + (24 שעות) (או למייל yaepstein@aol.com עד יום ב' בערב בלבד]

הפריסם לשבוע זה: "בן יהודיע ונבינה עהש"ס, הוצאה חדשה, ד"כ עוד שלושה זנים מספים, כל אחד בספר "אור שמח החדש עהש"ס - ברכות". הפריסם לשבוע זה על "סיפור ושאלה בציוד": שני זכים, כל אחד בספר "המאור המבואר עהש"ס. להערות, הארות ותגובות וכל עניני העלון, ותרחומות והנחיות, יש לפנות למערכת בפקס ובמייל הנ"ל.

© כל הזכויות שמורות ל"איחוד בחידוש" ולרבנים הכותבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל

תורת המערכת נתונה לר' מאיר ז. שידח' על הסיפור המתואר בשבוע זה

שמות האזנים לפרשת מסעי / תרומה הרבנים והב"ח

דניאל א. - מודיעין עילית - תשס"ט, י"ג.
 סמואליק טג - בני ברק - תשס"ט, י"ג.
 מנחם א. - קרית ספר - תשס"ט, י"ג.
 אהרן א. - בני ברק - תשס"ט, י"ג.
 ביתאן א. - מודיעין עילית - תשס"ט, י"ג.
 משה א. - תשס"ט, י"ג.
 יעקב א. - תשס"ט, י"ג.
 יעקב א. - תשס"ט, י"ג.
 יעקב א. - תשס"ט, י"ג.
 יעקב א. - תשס"ט, י"ג.
 יעקב א. - תשס"ט, י"ג.

הודעה נשלחה/שולח עילית (במהלך הודעה הקרוב)

yaepstein@aol.com